

તંત્રી લેખ...

ઇશ્વરની દયાળુતાનું સૌથી
મોટું પ્રમાણ છે - વિસ્મૃતિ.

શરને પરમપિતા કહેવામાં આવે છે. ક્યારેક-ક્યારેક
આપણા દુઃખોથી એટલા પીડિત થઈ જઈએ છીએ
કે પરમપિતા પરમેશ્વર જ પક્ષપાતી હોવાના આરોપ લગાવી
દઈએ છીએ. સહેજ વિચાર કરીને જુઓ કે શું પિતા ક્યારેય
પોતાના સંતાનને કષ્ટમાં જોઈ શકે છે? ઈશ્વરની દ્વાળુનું સૌથી
મોટું પ્રમાણ છે - વિસ્મૃતિ. આપણે ચેતન કે અચેતન અવસ્થામાં
હંમેશાં હંમેશાં જાગ્રત રહેવા માગીએ છીએ. આપણે દરેક ક્ષણે
આપણી આસપાસ શું થઈ રહ્યું છે, તેના પ્રત્યે સતત રહેવાની, તેને
યાદ રાખવાની આદંત બની ગઈ છે. પ્રકૃતિએ નિદ્રા અને મૃત્યુનો
નિયમ બનાવ્યો છે. નિદ્રામાં જતાં જ આપણે દિવસની મોટાભાગની
ઘટનાઓને ભૂલી જઈએ છીએ. આગામી દિવસે માત્ર બહુ જ
મહાત્વપૂર્ણ કે મન પર છાપ છોડનારી વાતો યાદ રહે છે. આ જ
પ્રકારે મૃત્યુ જે કાલનિદ્રા છે, તે આપણને જીવનભરની ઘટનાઓને
ભૂલી જવાનું વરદાન આપે છે. આ જ પ્રકૃતિ આપણને ક્યારેય પણ
ભવિષ્યના વિષયમાં નથી જણાવતી અને ના ભૂતકાળની તમામ
વાતોને યાદ રાખવા દે છે. આપણને જે થોડી સ્મૃતિ રાખવાની
અનુમતિ પ્રકૃતિથી મળી છે, એનાથી જ આપણે આપણા જીવનને
વધુ કષ્ટમય બનાવી દીધું છે. કેટલાક લોકોને પોતાના દુઃખ સાથે
એટલો લગાવ હોય છે કે તેઓ તેમાંથી એક ક્ષણ પણ નીકળવા
નથી માગતા. સ્મૃતિઓ જ દુઃખનું કારણ છે. ઈશ્વર જો આપણને
કષ્ટ આપવા માગતા હોત તો સૌથી પહેલાં એવું નિયમ બનાવી
કરીને કેટલા બધા દુઃખી થાત? જ્વાનિ અને પશ્ચાતાપના બોજ તણે
આપણે એટલા દબાઈ જતા કે અવસાના કીચડમાં જ ખસતા રહેતા.
થોડીધારી અવધિ માટે મળેલી સ્મૃતિથી જ આપણે તમામ તાણાવાણા
વધીને જીવનને જાળાંમાં ગુંચવી નાખ્યું છે. જ્યારે સકારાત્મક થઈને
આગળ વધવાનો એક જ મંત્ર છે - બીતી તાહિ બિસાર્દિ દે, આગે કી
સુધી લેઈ. વિસ્મરણ : વિસ્મરણ એટલે પૂર્વ શીખેલી કે અનુભવેલી
સામગ્રીને પુનઃ પ્રાપ (તાજી) કરવાની અશક્તિ. નિમાર્તાએ જેમ ઉપ
કરણો બનાવીને સાથે ચલાવવા માટે રિમોટ કન્ટ્રોલ પણ આય્યું છે,
તેમ આ માનવદહંદું ઉપકરણ બનાવીને ઈશ્વરે રિમોટ કન્ટ્રોલ પણ
આપેલું જ હશે એવું પેલા અભ્યાસથી સમજાય છે. ઈચ્છે તો ધીરે
ધીરે માણસ પોતાને ચલાવતું રિમોટ કંટ્રોલનો અતોપતો મેળવી શકે.
આગળ જતાં માણસ પોતે પોતાને કંટ્રોલમાં રાખી શકે.

લોકતંત્રની ગરિમા, શુચિતા
અને તેનો વ્યાવહારિક
પક્ષને કારણે લોકતંત્ર અને
માનવાધિકાર સુરિક્ષિત

નિયાના તમામ વિકસિત દેશો વિશેષ તો અમેરિકા,
કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલિયા, ફાન્સ, બિટન વગેરે એ વાતનો
ગોકીરો મચાવતા રહે છે કે તે સભ્ય દેશ છે અને દુનિયાભરમાં
જો લોકતંત્ર અને માનવાધિકાર સુરક્ષાત છે તો માત્ર તેમને કારણે
જ છે, જે લોકતંત્રની ગરિમા, શુચિતા અને તેનો વ્યવહારિક
પક્ષ સુરક્ષાત રાખે છે. પરંતુ હીકીકત એછે કે આ દેશોમાં
જ નિર્દોષ અને માસૂમ વિદેશી નાગરિકો સાથે જે પ્રકારના
વ્યવહાર કરવામાં આવે છે, તે તેમને અસભ્ય, વંશવાદી,
જડ અને અસહિષ્ણુ સમાજની યાદીમાં સામેલ કરવા માટે
પૂરતા છે. આ સંદર્ભે સૌથી પહેલાં ચર્ચા વિદેશ ભણવા
જતા ભારતીય વિદ્યાર્થીઓની કરીએ, કારણ કે આ વર્ષે
જાન્યુઆરીથી માર્ય સુધી માત્ર અમેરિકામાં જ લગભગ એક
ડાન ભારતીય વિદ્યાર્થીઓની હત્યા કરી દેવાઈ અથવા
શંકાસ્પદ પરિસ્થિતિઓમાં તેમનું મોત થયું. ભારતીય
વિદ્યાર્થીઓની હત્યાના આ આંકડા ચાંકવે છે, ભયભીત કરે છે,
કારણ કે આ આંકડા અમેરિકામાં રંગભેદના નવા સંસ્કરણના
ફેલાવાના પુરાવા છે અને બાઈડન પ્રશાસનના ભારત પ્રત્યે
ઉપેક્ષાત્મક અને નકારાત્મક વલાણનો સંકેત પણ. આ સ્થિતિ
ત્યારે છે જ્યારે ભારતીય વિદ્યાર્થીઓ સંબંધે દુનિયા જાણે છે
કે તેઓ બેઠદ શાલીન, વિનમ્ર અને પોતાના ભણતર સાથે જ
લેવાઢવા રાખનારા હોય છે. તેઓ ક્યારેય વિના કારણે સરકાર
વિરોધી અથવા સ્થાનિક સંસ્કૃતિ અને સભ્યતાના વિરોધમાં
કોઈ પ્રકારના આંદોલન વગરેમાં ભાગ નથી લેતા. તેઓ મિત્ર
દેશનો કોઈપણ પ્રકારે વિરોધ, અપમાન કે અહિત નથી કરતા.
જોકે કારોબારી જગતની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકાઓમાં ભારતીય
પ્રોફેશનલોના પ્રમુખતાથી ઉભરવાને કારણે દુનિયાભરમાં
ભારતીય પ્રોફેશનલોની માંગ દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. આ જ
કારણ છે કે છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં ભારતથી વિદેશ જઈને શિક્ષણ
પ્રાપ્ત કરવા અને તાં વસી જવાનો કેઝ પણ વધ્યો છે. જોવામાં
આવે તો પણ્ણી દેશોનું રંગભેદી વલાણ બધુ જૂનું છે અને તે માત્ર
ભારતીય વિદ્યાર્થીઓ સુધી જ સીમિત નથી, પણ આ વિકસિત
દેશોએ તો પોતાના અસભ્ય, વંશવાદી, જડ અને અસહિષ્ણુ
આચરણનો શિકાર અનેક ભારતીય કલાકારો, ખેલાડીઓ અને
અન્ય પ્રોફેશનલો સહિત કેટલાય મોટા અને વિખ્યાત લોકોને
પણ બનાવ્યા છે. હાલનાં વર્ષોમાં પણ યોજનાબદ્ધ રીતે અંજામ
આપવામાં આવેલ અમેરિકા, કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલિયા અને બિટન
સહિત કેટલાય પણ્ણી દેશોમાં હિંહુઓના ધર્મસ્થળો પર
પથરબાળ, મારપીટ, લુંટફાટ અને આગયંપીની ઘટનાઓને
કોણ ભૂલી શકે છે, જેની દિશેત આજે પણ તાંના ભારતવંશીઓના
મનમાં દેખાય છે. આજ પ્રકારે લંડનમાં એક ફિલ્મના શૂટિંગ
દરમાન કેટલાક કાર સવાર યુવકો દ્વારા ભારતીય અભિનેતા
જહોન અખ્રાહમ અને અભિનેત્રી બિપાશા બસુના રંગ અને
ભારત વિશે હલકી ટિપ્પણીઓ કરવી, ૨૦૦૮માં બિટનાના
એક રિયાલિટી શો 'બિગ બ્લાન્ડ'માં કન્ટેસ્ટન્ટ જેડ ગુરી દ્વારા
બૂલિવુદ્ધ એક્ટ્રેસ શિલ્પા શેદ્દી પર રંગભેદી ટિપ્પણી કરવી.

સંકલન ફાળુની વસાવડા (ભાવનગર)

ગરમીને કારણે
સાવ સામાન્ય
માનવી
કેટકેટલી
મુસીબત
ભોગવે છે,
એ પણ
સમાચારમાં
હોય છે! ટૂંકમાં
બધા આ
ગરમીને કારણે
શ્રાહિમામ
પોકારી ગયા
છે, એટલે
કહી શકાય કે
હાલમાં વિશ્વ
સામે પડકાર
હોય તો એ
દિવસે દિવસે
વધતી જતી
ગરમીનો છે.

ભાગવતમાં
શુકુદેવજી કહે
છે કે મનુષ્યને
દેવનું આયુષ્ય
પ્રાપ્ત થાય તો
પણ તે પ્રભુના
ગુણવૈભવનો
પાર પામી શકે
નહીં; તેથી
સાત જ
દ્વિપની વાત
બહુ જ ટુંકામાં
રજુ કરી છે.

(દરદાર ગઠ, થરા)
ભાગવતમાં
શુક્રદેવજી કહે
છે કે મનુષ્યને
દેવનું આયુષ્ય
પ્રાપ્ત થાય તો
પણ તે પ્રભુના
ગુણયૈભવનો
પાર પામી શકે
નહીં; તેથી
સાત જ
દ્વિપની વાત
બહુ જ ટૂંકામાં
રજૂ કરી છે.

**જ્યારે અમૃતની સરખામળી પાણી સાથે કરવામાં
આવશો! ત્યારે જ તમને કોઈ ચોગ્ય ઉકેલ મળશો**

મણાં છેલ્લા એક અધ્વાડિયાથી દરેક વર્તમાન ત્રમાં હીટ વેવનાં સમાચાર હુયું છે! અને ક્યાં શહેરમાં ટંબું તાપમાન નોંધાયું કે રહેશે વિશેના સમાચાર પણ હોય છે. આટલી ગરમીને કારણે સામાન્ય માનવી કેટકેટલી સીભાત ભોગવે છે, એ પણ સમાચારમાં હોય છે! ટૂંકમાં બધા ગરમીને કારણે ત્રાહિમામ કોકારી ગયા છે. એટલે કહી કાય કે હાલમાં વિશ્વ સામે ઉકાર હોય તો એ દિવસે દિવસે વધી જતી ગરમીનો છે, એમાં ખાં ખાસ કરીને અશયાના શોમાં ગરમીનું પ્રમાણ ખૂબ વધી ગયું છે. ક્યાંક તો મુદ્દજીની સપાઈ પણ દર વર્ષ નાદાથી એક હ્યું જેટલી નીચે તી જાય છે, અને વરસાદ પણ ચાંક અતિવૃદ્ધિ રૂપે થાય છે તો ચાંક દુષ્કાળ રૂપે સાવ થતો જ થી એટલે કે દિવસે ને દિવસે વે તાપમાન વધતું જશે અને ને પરિણામે પીવાના પાણીની ધૂને વધુ કટોકટી સર્જાતી રહેશે. મામ જુઓ તો હવે આપણા થમાં કંઈ નથી, હતાં આપણે પાપણું અસ્તિત્વ અહીં ટકાવી બખવા શું કરીશું?, કારણ કે એટિમાં પ્રદૂષણ જેમ જેમ વધતું રો તેમ આકરીને આકરી રિસ્થિતિનું નિમાંશ થતું રહેશે. પક્તિગત રીતે કોઈ એમ વચ્ચેયારે કે, હું કંઈ પ્રદૂષણ કરતો થી, તો મારે શું કામ વિચારણ કરીએ? પરંતુ અહીં નાના-મોટા દુષ્પણો હવે ભૂલી જવા પડે, તેવી તંગ પરિસ્થિતિ થઈ ગઈ. ઔધ્યોગિક કાંતિને નામે પણ આપણે વાતાવરણમાં ખૂબ કરી વાયુઓ છોડીએ છીએ, જીમન પણ વધારે પડતા કાં લેવા માટે પ્રદૂષિત કરી દીધી, અને પાણીના મુખ્ય સ્વોત એવા નદી, જરણાં, સરોવર પણ પ્રદૂષિત પાણી ભળવાથી દૂષિત થઈ ગયા છે. એટલે સુષ્ણિના પાણી માટેનાં મુખ્ય નશ આધાર હતાં, તેમાં વધુમાં વધુ પ્રદૂષણ થતું જાય છે, આ ઉપરાત આજે વિશ્વમાં મહાસત્તા બનવાની હોડ લાગી હોય, તેમ મોટા મોટા રાષ્ટ્રો વારંવાર યુદ્ધાના એલાન કરે છે, તેમજ સરહદે પણ પરમાણુ બોમ જેવા ધાતક શશ્નો ઉપયોગ થાય છે, અને એકંકદરે આ બધી જ ગરમી વાતાવરણમાં ભજતી હોવાથી, તાપમાન દિવસેને દિવસે વધતું જાય છે. આજી રૂપ કેઠેલા ઉનાંઓ પણ દરેક અતુની જેમ ત્રણ કે વધીને ચાર મહિના જેટલો રહેતો હતો, જ્યારે આજે વધીને એક મહિનો વરસાદનો અને એક મહિનો શિયાળાનો એમ ગાણીએ તો બાકીના દસ મહિના ગરમીના થઈ ગયા છે, અને એમાં પણ કાળજાળ ગરમી પડતી હોવાથી ઘર કે રહેઢાણ ન હોય એ શોકાઈ જાય છે. એક તો આ ગરમી અને ઉપરથી એના નિઃસાસાની લાયા!! જો હજ જરૂરીયાત વધારીશું, નાના માણસોના હક્ક અધિકારનું ખાઈ જઈશું તો માનવ પ્રજાતિનું મરવાનું નિશ્ચિત છે. આ ગરમી અતિશય લાગવાનું એક કારણ એ છે કે બાધ ગરમી તો છે જ પણ આંતરિક ગરમી એટલે કે સંતાપ પણ એટલો જ સત્તાવે છે. એને કોઈ ને કોઈ વાતે ચિંતા હોય જ છે. આપણું ચિંતન પણ એવી એક સામાજિક ચિંતાને કારણે જ શરૂ થયું છે, અને સ્વશી સર્વ સુધીની વિચારધારા પર વિસ્તરેલું છે. એટલે કે સ્વયંની જગૃતિથી ગતિ કરે તો જ સર્વની જગૃતિ થાય, તો જ સમાજમાં સુધારો શક્ય છે. માનવી કેટલો જાગ્યો છે! એની પર તેની ચિંતા નિર્ભર કરે છે. એટલે ઉપર બતાવ્યું તેમ

પોતાની માટે ગરમીથી બચવા તે અમુક ઈન્વેટર કે જનરેટર જેવા ઉપકરણો વસાવી લે, હંડા પીણા પી લે, અને હળવા વસ્તો પહેરી, એસીમાં બેઠા રહે, તો એ ખુદ પોતાના માટે જ જગ્યો છે, એટલે કે પોતાના સ્વાસ્થ્ય વિશે જ તેને ચિંતા છે, એવું સાભિત થાય. પરિવારનો મુખ્યા હોય તો એ પરિવાર સાથે મહત્વાથી જોડાયેલ હોય, અને માતા-પિતા પોતાના બાળકને કે સંતાનને ગરમીથી કે અન્ય કોઈ સમસ્યાથી બચાવવા હોય તો એની ચિંતા થોડી વધુ હોય છે. કારણ કે તેને ચાર કે પાંચ જીજાને આ સમસ્યામાંથી બહાર કાઢવાના હોય છે, અને એ રીતે તેનું આયોજન કરે છે. પરિવારમાં જેટલા સર્વો હોય તેટલાના રૂમમાં એસી લાગી શકે તેમ છે કે નહીં? તેને હંડુ પાણી કે હંડા પીણા આપી શકાય તેમ છે કે નહીં? કીજ વગેરેની વ્યવસ્થા થઈ શકે તેમ છે કે નહીં? ઉપરાંત ઉનાળાની ગરમી ઓછી કરવા કરી ખવડાવી શકાય તેમ છે કે નહીં? અને પોતાનું આર્થિક બજેટ ન હોય, તો પણ એમાં થોડી બાંઘથોડ કરીને પણ એ લોકો પરિવારની સુખાકારી માટે સતત મથતાં હથ છે, કે ચિંતા કરતા હોય છે. પરંતુ જ્યારે આખો દેશ આવી કોઈ સમસ્યાથી ઘેરાઈ ગયો હોય, સમાજના શુભ ચિંતકોને સમાજના નાનામાં નાના વર્ગના લોકો આવી ગરમીમાં કેમ રહેતા હશે? એ ચિંતા કોરી ખાય છે. પરંતુ વોટસએપમાં માત્ર આવા મેસેજો પોસ્ટ કરી દેવાથી, આપણું કર્તવ્ય પૂરું થતું નથી. હાં! લોકોની જાગૃતિ માટે એ પણ જરૂરી છે. ચોમાસું આવે એ પહેલા બીજ વેરવા કે વૃક્ષારોપણ કરવા એ થોડી દૂરની વાત છે, પણ અત્યારે આવી ગરમીમાં એવું શું કરીએ! કે જેનાથી આવા નાના વર્ગના લોકો ને આ ગરમીથી થોડો હાશકારો થાય. તો એની માટે ભર બપોરે રસે નીકળનારા કોઈ બે પાંચ ને પાણી છાશ કે શરબત આપી શકાય, પગમાં પહેરવા સ્વીપર આપી શકાય, અને કેરી જે આ વખતે બધુ ઊંચા દામે વેચય છે, એ વહેંચી શકાય, અને આ બધું આપણી જરૂરિયાન ઘટાડીને કરીએ તો વધુ આનંદ આપનારું છે. પરંતુ આ બધામાં કોઈ ને કોઈ વસ્તુ જોઈએ પણ આપણને એમ થાય કે આપણી પાસે એટલા રૂપિયા નથી, અથવા એવું કંઈ નથી કરવું, તો સંવેદના વધારવા એક બીજો રસ્તો છે, અને એ જ સૌથી શ્રેષ્ઠ છે. અધતન મા અધતન સગવડતા વાળું ઘર હોય તે છતાં થોડા કલાક આ ગરમીમાં રહી જોવું! કંઈક અંશે આ પ્રયોગ ખુદ કરેલો છે, એટલે ભાર પૂર્વક કહેવામાં આવ્યું છે. ભારત માથે, કે પછી આમ તો પૂરા એશિયા માથે તોળાઈ રહેલી આ વિસ્ફોટક પરિસ્થિતિને કંટ્રોલમાં કરવી હોય, તો આવા કોઈ ઉપાય કરવા પડશે, વૈશ્વિક સત્તરે કે પૂરા દેશમાં આવી પરિસ્થિતિ હોય ત્યારે તેનાથી બચવા આપણે શું કરવું અથવા તો સમાજને તેમાંથી ઉગ્ગારવા માટે આપણે શું કરી શકીએ તેમ છીએ? એવાં સવાલના જવાબમાં પ્રથમ તો પાણીનો બગાડ અટકાવવો, લીલા કૂલ ઝાડ કે વૃક્ષ વધે એ માટે તેની માવજત કરતા રહેવી, અને વરસાથી વાતાવરણ હોય ત્યારે વગડામાં જઈ થોડા વૃક્ષો વાવવા બીજ વેરવા કે પછી વરસાદ સમયે તળમાં પાણી સચ્ચાવાઈ રહે એ માટેના જુનવાણી પ્રયોગો કરવા, એટલે કે ટાંકું બનાવી વરસાદનું પાણીનો તેમાં સંગ્રહ કરવા, ચેકડે અને તળાવ જેવા નાના-મોટા પાણીના સ્વોત વધે તેવી જોગવાઈ કરવી, નામ હોય તો અંતે આ બધું ગામ માટે જ છે, એમ સમજ દરેકે તેમાં પોતાનું યોગદાન આપવું, અને દરેક જણાએ નાના મોટા કૂલ છોડ ઉગડવાનો શોખ કેળવવો, ફણ ન આવે પણ તાજો ઓક્સિજન તેનાથી મળી રહે અને તેને કારણે ઘણા બધા રોગોથી બચી શકાય છે. હુનિયાના ઘણા પ્રદેશો એવા છે કે જ્યાં અત્યંત બરફ છે, અને ત્યાં આગળ પણ પહેલા કરતા હવે તાપમાનનું પ્રમાણ વધ્યું છે. તો કોઈવાર વગર ઝતું એ ત્યાં સ્નોફોલ પણ હવે થાય છે, અને આ ગરમીને કારણે એ બરફ પીગળી અને એ પાણીનો જથ્થો સમુક્રમાં જતાં સમુક્રમ પણ પોતાનું સંતુલન ખોઈ શક, વારંવાર આવતા વાવાઓડાને કારણે નીચાણવાળા વિસ્તારો નાશ પામવાની પૂરેપૂરી શક્કતા છે. વાતાવરણમાં પ્રદૂષણાના નામે ફેકાતો કાર્બન ડાયોક્સાઇડનું અને કાર્બન મોનોક્સાઈડનું પ્રમાણ ઘટાડી નાખીએ, શાસમાં લેવામાં આવતા ઓક્સિજનનું પ્રમાણ સરળ રહે એ માટે નવા-નવા ઝાડ ઉગાડીએ, અને આપણી પાસે રૂપિયા પૈસા છે, તો આપણે બધું જ કરવાને લાયક છીએ, એવી બૂલ ભરેલી માન્યતા માંથી આપણે બહાર આવવંનું પડશે, અને તો જ આપણે આપણું અસ્તિત્વ સહી સલામત રાખી શકીશું. બાકી આ ઉપર જે અગન ગોળો છે, એટલો તાપ અંદર બહાર અનુભવીને ને કેમ જીવી શકાય, અમૃતની સરખામણી પાણી સાથે કરવી પડશે ત્યારે કોઈ ઉકેલ મળશે. સ્વયંની અને પરિવારની ગરમીની ચિંતા છોડો! સાર્વત્રિક કહેર વરસાતી ગરમી વિસ્ફોટ બનતી જાય છે! તો ચેતી જોણે આ ઉનાળો કાયમ રહેશે તો???? જય હિન્દ-

**જે શુકની સેવા કરે છે તે બલિ બને છે અને
શુક-શક્તિ તત્ત્વ છે તેના આધારે શારીર બન્યું છે**

આ જે રવિવાર એટલે
સૂર્ય દેવનો વાર..
થી લોક પર બે સાક્ષાત દેવ
યોગ તો એ સૂર્ય અને ચંદ્ર દેવ છે
સૂર્યદેવના રથને સાત અશ્વ ઘોડા
એવી કલ્પના શાખાકારો એ
રી છે. તેના જુદાજુદા અર્થ કરી
કાય પુરાશકરો ગૃહ ભાષા માં
અખવાને ટેવાયેલા હતા. સૂર્યનાં
દરણો એટલે કે સૂર્યનો પ્રકાશ
સાત રંગનો બનેલો છે. આ સમ
ગોને સૂર્યના સમ અશ્વનુરૂપ
અપવામાં આવ્યું હોય. તે
માના માં દૂરભીન ન હોવાથી
રી આંખે જોઈ શકાય એટલા
ગ્રહો શોધી શકાયાહતા ગ્રહો
પોતાની ધરતી ઉપર ફરે છે
ને સૂર્યની આસપાસ ચકાકારે
રે છે. ઉપગ્રહો પોત પોતાના
હોની આસપાસ ચકાકારે ફરે
સૂર્ય પોતે પણ પોતાની ધરી
પર ફરે છે. સૂર્ય પોતે પણ
આકાશાંગંગા નામે ઓળખાતા
રા વિશ્વનો સર્વ છે. આકાશ
ાંગમાં આવા અભો સૂર્ય છે.
આકાશાંગંગાનો આકાર પણ ચક
ાવો છે, અને ચક જેમ પોતાની
રી ઉપર ફરે તેમ આકાશ
ાંગના બધા તારા અથવા
સૂર્ય આકાશ ગંગાની ધરીની
આસપાસ ફરે છે. આમ વસ્તુ
ને ગતિ બંને ચકરૂપે વ્યક્ત થાય
માં મહાભારત માત્ર પુરાણ નથી.
સાહિત્ય, વિજ્ઞાન, વગેરે બધું છે.
પોતાનો બોધ આપનાર
પ્રોક્ષ્ણ, બ્રહ્મજ્ઞાની હતા તેમ
પોતાજી વિદ્યામાં પણ પારં ગત
તા. તેથો મુત્સદીગીરીમાં,

આ રહ્યાં જમ્બુ, પ્લક્ષ, સાલ-મળ, કુશ, કાંચ, શાક, અને પુસ્કર. શુક્ટેવ જી આ સાત કયા દ્વિપની વાત કરે છોતે આજે આપણે સમજ શકતા નથી. તેઓ પૃથ્વી ના મહાસાગર વર્ષે આવેલા દ્વિપો અથવા ખંડો વિશે કહે છે ? કે અવકાશમાં તરતા ગ્રહો વિશે કહે છે? અમેરિકનો ચંદ્ર ઉપર ઉત્તરાતે પહેલાં પણ તેમણે ચંદ્રના ભૌગોલિક સ્થાનોનાં નામ આપ્યાં હતાં. ચંદ્રની પાછલી બાજુ આપણે જોઈ શકતા નથી, તેમ છતાંરશિયા ની અવકાશી વેધ શાળાએ ચંદ્રની પાછળ જઈને તેની તસવીરો લીધી અને તે તસવીરો દ્વારા પહેલી જ વાર આપણે ચંદ્રની પાછલી બાજુ જોઈ શક્યા, ત્યારે રશિયાએ એ બાજુનાં ભૌગોલિક સ્થાનોને પણ હુનિયાના પ્રભર વિદ્ધાનોનાં નામ આપ્યાં, પરંતુ શુક્ટેવજીએ જે નામ આપ્યાં છોતે નામ તે દ્વિપોમાં જઈ ને આપ્યાં છે કે રશિયનોની જેમ ઘર બેઠે આપ્યાં છે તે આપણે જાણતાં નથી. એટલું ખરું છે કે આપણા પ્રાચીન ખગોળશાસ્ત્રીઓએ સૂર્ય, ચંદ્ર, બુધ, શુક્ર, પૃથ્વી, મંગળ, ગુરુ, અને શનિ એ બધાં વિશે નિરીક્ષણ દ્વારા અભ્યાસ કર્યો હતો. રામાયણ મહાભારતના સમયમાં દૂરભીન ન હોવાથી નરી આંખે બુધ, શુક્ર, મંગળ, ગુરુ, અને શનિ એ પાંચ ગ્રહો જ જોઈ શકતા હતાં. તેમાં આપણી પૃથ્વી અને સૂર્ય અથવા ચંદ્રનો ઉમરો કરો તો અવકાશ રૂપી મહાસાગરમાં સાત દ્વિપ થયાં. સંભવ છે કે શુક્ટેવજીએ જેને જમ્બુદ્વિપ કહ્યો છે તે આપણી પૃથ્વી હોય. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે જમ્બુ દ્વિપની આસપાસ ખારો સમુદ્ર છે. પૃથ્વી ની સપાટીના ઈકોતેરે ટકા ખારા સમુદ્ર વડે ભરાયેલ છે અને સમુદ્ર ની વર્ષે ખંડો તથા ટાપુઓ છે. તેમણે જમ્બુ દ્વિપના નવ ભાગ પાડયા છે અને નવમો ભાગ ભારત ને ગણ્યો છે તેની ઉપરથી એમ જણાય છે કે જમ્બુદ્વિપ એટલે ભરતનાં અથવા એશિયા હશે. હમણાં જ રામ મંદિર પ્રાણપ્રતિષ્ઠા સમયે.. જમ્બુદ્વિપ.. ગીત બધાના મન હુર્દયમાં સતત ગણગાંધીનું હતું. કરોડો વર્ષ પહેલાં આપણા દેશની ઉત્તર હિમાલય છે ત્યાં પણ સમુદ્ર હતો, એટલે કે તે સમુદ્રથી ઘરાયેલ હતો. શુક્ટેવજી રાજાને આ ગજેન્દ્ર મોકશીની કથા સંભળાવે છે. ન્રિકૂટ પર્વત ઉપર એક બળવાન હાથી રહેતો હતો. ઉનાળાના દિવસ હતા. ગરમી બહુ હતી. ગજેન્દ્ર હાથથીઓ અને બચ્યાંઓ સાથે સરોવરમાં જળકીડામાં કરવા ગયો. તે આમ જળકીડામાં તનમય છે એવામાં મગરે આવી અને પગ પકડ્યો. મગરના પંજામાંથી છૂટવા હાથીએ ઘણો પ્રયત્ન કર્યો, પણ મગર હાથીને છોડતો નથી. હાથી સ્થળચર અને મગર જળચર છે. એટલે હાથીનું જળમાં કંઈ ચાલતું નથી. સમજો તો આ ગજેન્દ્ર મોકશીની કથા આપણી કથા છે. આ સંસાર તે સરોવર. તે સરોવરમાં જીવ તે ગજેન્દ્ર અને કાળ તે મગર. વાસનાઓ, સંસારના વિષયો તે હરણીઓને અનેનાં બચ્યાં. સંસારના વિષયોમાં આસકત થયેલા જીવને કાળ આવી તેને પકડે છે. આ જીવાત્મા ગજેન્દ્ર ન્રિકૂટા ચલ પર્વતમાં રહે છે. ન્રિકૂટાચલ એટલે ત્રણ શિખરવાળો પર્વત આપણું શરીર કામ, કોષ, લોભએ અનેનાં ત્રણ શિખરો. સંસાર સરોવરમાં જીવાત્મા તથા બાળકો સાથે કીડા કરે છે. જે સંસારમાં જીવ રમે છે તે સંસાર સરોવરમાં તેનો કાળ નક્કી કરવામાં આવ્યો હોય છે. સંસારસમુદ્રમાં જે વાસનામાં રમે છે તેને મગર-કાળ પકડે છે. જે કામનો માર ખાય તેને કામનો માર ખાવો જ પડે છે. મનુષ્ય કહે છે, હું કામને ભોગવું છું, પણ તે ખોટી વાત છે. કામ મનુષ્યને ભોગવી તેને કીણ કરે છે. આપણે ભોગ નથી ભોગવતા, ભોગ આપણને લોગવે છે. અનેક જન્મથી જીવને કાળ મારતો આવ્યો છે. એટલે મગર અને સર્પને કાળની ઉપમા આપવામાં આવી છે. જે સંસાર સરોવરમાં મનુષ્ય કીડા કરે છે ત્યાં જ કાળ રહે છે. જન્મની સાથે જ માણસ કાળને લઈને આવેલો છે. કાળ આવે છે ત્યારે પગને પહેલાં પકડે છે. પગની શક્તિ કીણ થાયું ત્યારે માનજો કે કાળે પકડયા છે. પરંતુ ગભરાશો નહીં. અનેનો પણ ઉપાય છે. ગજેન્દ્રે બતાવ્યો છે તે ભાગવત-સ્મરણશીલાં લાગી જવું. કાળ જ્યારે પકડે ત્યારે કાળની પકડમાંથી સ્ત્રી કે પુત્ર કોઈ છોડાવી શકે નહીં.

સાઇકલ મારી
સરરર.., મોટી ઉમરે
પેડલ મારવાની મોજ

કુરોનાના સમયમાં ઘરે બેસિને અમૃતાને પીઠમાં દુંગાવો ઉપડ્યો. થોડા હિંસ તો એણે અવગણાના કરી, પણ પટિટેવીની સલાહ માનીને ડોક્ટરની સલાહ લેવા ગઈ. ડોક્ટરે જાત જાતના સવાલો પૂછ્યા, પણ એણું નિદાન કર્યું કે જીવનમાં તેમે ક્યારેય સાઈકલ ચલાવી નથી એનું આ પરિણામ હૈ. દવાની કોઈ જરૂર નથી, હવે સાઈકલ ચલાવવાનું શરૂ કરો. ડ્રગલાંધ દવાઓ અને એક્સેરેની અપેક્ષા સાથે જેણે અમૃતાને ડોક્ટરના નિદાની બાહુનાઈ લાગે. અને મોટી ઉમરે સાઈકલ ચલાવતા શીખવાની સુંજગ્ય ઉભી થઈ એ જૂદુ. પેર, અમૃતા ડોક્ટરની સલાહ માનીને એની ટીકરી પાસેથી સાઈકલ ચલાવતા શીખવા લાગે. અને લગભગ છેએક મહિનામાં એણી પીઠનો દુંગાવો મટી હણો અને સાઈકલ ચલાવતા શીખવાની એ નકામાં. માને સાઈકલ ચલાવતા શીખવતી વખતે દીકરને મોરી ઉમરની મહિલાઓને સાઈકલ શીખવતો ઉત્તમ વિચાર આવ્યો. એવી સાઈકલ ચલાવતાના ડરી કે શરમ કે સંકોચ અનુભવતી સીઝેને દિમત આપીને પેડલ સીખવવાનું શરૂ કર્યું. આજકાલ જોકે કેટલાક લોકોએ અને ખાસ કરીને મહિલાઓને મોરી ઉમરે સાઈકલ ચલાવવાનું શરૂ કર્યું હૈ. કેટલાક શહેરોમાં એવી સંસ્થા અનુભવતી સીઝેને દિમત આપીને પેડલ સીખવવાનું શરૂ કર્યું. આજકાલ જોકે કેટલાક લોકોએ અને ખાસ કરીને મહિલાઓને મોરી ઉમરે સાઈકલ ચલાવવાનું શરૂ કર્યું હૈ. કેટલાક શહેરોમાં એવી સંસ્થા અને કલબ એ જે સાઈકલ શીખવવાની નિયુલ્ક સેવા આપે હૈ. સાન્યાય રીતે મોરી ઉમરે સાઈકલ શીખવા માણના લોકોને હાડકં ભાંગી જ્યાનો ભય હોય હૈ, પણ આવા સમેચે વ્યક્તિની ઈશ્યાશક્તિ કામ આવે હૈ. મજૂરૂત મનોઘણી કંઈપણ હાંસલ કરી શકાય હૈ. બાળપણથી સાઈકલ ચલાવતાનાને વાંસાની તકલીફ ન થાય એણું પણ જરૂરી નથી, પરંતુ તમામ એક્સરસાઈકમાં કે કસરત-કવાયતમાં સ્થિરિંગની જેમ સાઈકલ ચલાવવાની કસરત સૌથી ઉત્તમ હૈ.

૬૦ની ઉંમરમાં ચુવાન દેખાવું હોય તો, દરરોજ સવારે ખાલી પેટ આ સફેદ દાણાનું સેવન કરો

ક્રીસ્ટફલસનું સેવન સ્વાસ્થ્ય માટે ખૂબ જ ફાયદાકારક હોય હૈ. આવી જ રીતે માણના પણ સ્વાસ્થ્ય માટે ખૂબ જ લાભકારી હૈ. તેના સેવનથી સ્વાસ્થ્યને કોઈ લાભ મળે હોય. માણના, લોહીની કમી દ્વારા, શરીરને મળજૂટ અનાવવાની સાથે સ્ક્રિન માટે પણ લાભકારક સાબિત થાય હૈ. તેમાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઑક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઓક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અને એન્ટીઓક્સિનેટ હોય હૈ. આવો આજે અમે આપને માણનાના ફાયદા જ્ઞાનીઓ. સ્ક્રિનને રાખશે ડેલ્ટી-ડેલ્ટાલાંનમાં છાપાવીએ. એક સમાવાર અનુસાર, માણનામાં કેટલાય પોપક તત્વ અન

